

Danish University Colleges

Inkluderende pædagogik i praksis En fortælling fra en specialbørnehave

Brinck, Marieke

Published in:
Tidsskrift for Socialpædagogik

Publication date:
2014

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Brinck, M. (2014). Inkluderende pædagogik i praksis: En fortælling fra en specialbørnehave. *Tidsskrift for Socialpædagogik*, 17. årgang(2), 69-74.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Inkluderende pædagogik i praksis - en fortælling fra en specialbørnehave

Lavet af Marieke Brinck, adjunkt på UCL, i samarbejde med Charlotte Louise Madsen leder af Platanhaven, Rikke Hoff og Ena Julia Boutrup Sørensen pædagoger på Platanhaven i Odense, juni 2014

Der er så mange mennesker, der har en holdning til inklusion. De fleste taler om inklusion ud fra den forståelse, at børn med særlige behov flyttes ind i det almene tilbud. Det er mit ønske med denne artikel at tydeliggøre, at inklusion også kan have en helt anden og bredere betydning, som lægger op til et nyt syn på alle mennesker.

Denne brede forståelse af inklusion kan indenfor pædagogikken udfordre vores traditionelle individorienterede syn på barnet, som bærer af problemet. For at tydeliggøre forståelsen af den inkluderende pædagogik har jeg valgt at gå tæt på arbejdet i en specialbørnehave.



To pædagoger fra Platanhaven fik mulighed for at tage et diplommodul i Social inklusion på University College Lillebælt. I begyndelsen af uddannelsesforløbet var de to pædagoger fra Specialbørnehaven i tvivl om, modulets pointer overhovedet var anvendelige indenfor specialområdet. Allerede efter et par undervisningsgange var det tydeligt for pædagogerne, at inklusionstænkningen kunne bidrage med meget i arbejdet med børnene i specialbørnehaven. De to pædagoger mente, at der var særlig god grund til at udfordre den eksisterende tænkning netop inden for specialområdet, blandt andet fordi området i praksis var meget fokuseret på det enkelte barn og arbejdet med barnets udfordringer.

”Vi havde glemt, hvor vigtige børnenes indbyrdes relationer er for børnenes trivsel og udvikling”

I den inkluderende pædagogik er der et større fokus på børns fællesskaber og fællesskabernes betydning for børnenes udvikling. Én af de pointer fra inklusionsmodulet, som ifølge de to pædagoger har gjort den største forskel, er en øget opmærksomhed på, at børn er mere optaget af børn og lærer mere af børn, end vi troede. Den ene pædagog fortæller: ”Når vi tidligere snakkede relationer, var det ofte relationer mellem børn og voksne, vi talte om. Vi havde glemt, hvor vigtige børnenes indbyrdes relationer er for børnenes trivsel, læring og udvikling.”

Relationen mellem barn og voksen har ifølge de to pædagoger været rigtig meget i fokus inden for specialområdet i de sidste mange år. Det har betydet, at der har været for lidt opmærksomhed på,



hvordan relationer mellem børnene kan tilgodeses og styrkes. Pædagogerne nævner et typisk eksempel fra hverdagen i specialbørnehaven, hvor de tidligere ville sætte et barn ved bordet med egne legesager, når barnet om morgenen ankom til Platanhaven. Den ene af pædagogerne fortæller, at de nu husker at sætte børnene tæt på hinanden.

”Vi skal meget mere ned på gulvet og lege, for det giver andre muligheder for at styrke børnenes lege med hinanden”, fortæller den ene pædagog. Pædagogerne giver udtryk for, at det kan virke underligt og helt banalt, at det ikke er noget, de selv har fået øje på tidligere. De har tænkt, at opmærksomheden på børnenes leg med hinanden var dækket ind ved, at børnene et par gange om ugen kom til aktiviteten *legegruppe*. Legegrupperne kan være sammensat af børn på tværs af grupperne i huset. Det vil typisk være de samme børn i en periode, hvor pædagogen har målsat og struktureret gruppen. Forskellen er, at der i den inkluderende tænkning ligger et andet syn på udvikling og læring, og derved en anden konstant opmærksomhed på børnenes indbyrdes sociale relationer, hvor målet er, at alle børn oplever sig som deltagere i fællesskaber med andre børn. Platanhavens leder fortæller: ”Det er sjovt, at vi har som mål at styrke de sociale relationer, men det vi har gjort i praksis er, at vi kom til at skabe et hold af små individualister.”

Pædagogerne fortæller i den forbindelse, at de allerede efter fire måneders bevidst arbejde ud fra den inkluderende tænkning kan se, hvordan børnene nu søger hinanden mere og de fortæller, at det ser ud, som om det har en positiv betydning for børnenes trivsel - selv for de børn som ofte har yderst svært ved at være i fællesskaber grundet deres handicap af mere autisme specifik karakter.

”Vi har faktisk en forventning om, at disse børn har en mening om det, vi sætter dem til.”

I den inkluderende tænkning er det afgørende, at de voksne prøver at forstå situationen ud fra børnenes perspektiv for derved at styrke børnenes oplevelse af meningsfuld deltagelse. Dette har de ansatte i specialbørnehaven altid været gode til ifølge Platanhavens leder, og hun betragter det som en naturlig del af specialpædagogikken at få øje på børnenes initiativer. Hun peger dog på den udfordring, at der i disse børns dagligdag er så mange aktiviteter, som er styret af voksne. ”Det er jo blandt andet derfor, at børnene er her”, fortæller hun.

”Børnene har brug for støtte og meget hjælp fra de voksne for at udvikle de mest basale færdigheder. Men de voksnes dagsorden og gode intentioner med børnene kan desværre også gøre, at de glemmer at vurdere, om der i den enkelte situation skal afviges lidt fra planen.”

Én af pædagogerne kommer med et eksempel på dette. Hun fortæller, at det sker, at de voksne igangsætter nogle aktiviteter, som ud fra barnets perspektiv slet ikke giver mening. Det kan fx være, at den voksne har en idé om, at barnet skal lægge et puslespil, men at det slet ikke giver mening for barnet lige nu. Hun uddyber: ”Vi skal kigge efter de små ting, det hele billede af barnet. Dagene er aldrig ens, så vi pædagoger skal øve os i at omstille os og flytte os fra den struktur, der er stillet op. Det er i hvert tilfælde noget, vi skal blive ved med at øve os i.”



Lederen fortæller uddybende om dette: "Det går for stærkt for os nogle gange. Vi bliver for effektive, og hvis det ikke lige passer ind i vores dagsorden laver vi lynhurtigt en ny, hvor vi sagtens kan glemme at se den nye ramme ud fra barnets perspektiv. Vi har faktisk en holdning om, at barnet skal kunne udtrykke en mening om sin deltagelse i en aktivitet, men i praksis kan vi glemme at have forventningen om, at disse børn får sagt ja eller nej til det vi sætter dem til."

Personalet er derfor nødt til ind i mellem at stoppe op og bruge den forståelse, de har af barnets perspektiv. Lederen fortsætter: "Engang i mellem er vi nødt til at bryde ind. Det at udøve en specialpædagogisk indsats hvor vi skal være guidende og styrende i nogle situationer, udelukker ikke den inkluderende praksis med fokus på børnenes fælleskaber. Det er ikke et enten eller, det skal komplementere hinanden".

Et andet eksempel på en situation, hvor den voksne overser barnets perspektiv er en formiddag, hvor et barn er udenfor, og sammen med en voksen er barnet ved at træne at gå i et gangredskab. Dette foregår ved, at den voksne går foran barnet, og forsøger at motivere barnet til at gå bagefter. I den anden ende af legepladsen er der nogle børn, der leger. Barnet går lidt fremad, men er ved at dreje hovedet af led, fordi hun hellere vil hen og lege med de andre børn. Den voksne fortsætter træningen uden at bemærke denne mulighed, som barnet selv viser og fortsætter sin variation af træningen, som denne dag er knap så vellykket.

Dette kan være et eksempel på en situation, hvor barnets perspektiv ikke umiddelbart får betydning for, hvordan der trænes med barnet. Der kan selvfølgelig være en god grund til, at den voksne ikke ændrer aktiviteten, men ud fra den inkluderende tænkning er motivation og trivsel er størst, når barnet oplever meningsfuld deltagelse. I dette tilfælde var barnet tydeligvis mere optaget af de andre børn. Denne optagethed kan ud fra den inkluderende pædagogik med fordel bruges som motivation i træningen.



”Vi får ikke snakket nok om, hvad der er kvalitet for børnene. Det er som om kvaliteten ikke er høj nok, hvis ikke der er en voksen inde og styre det. ”

Èn af de udfordringer pædagogerne peger på er, at det i specialbørnehaven kan se ud som om der er for lidt tid til at opbygge fællesskaber med andre børn. Det skyldes, at der hele tiden er nogle børn, som skal afsted til fx ridning, motorik og svømning. Denne behandlingsdel fylder en del i specialbørnehavens hverdag, og pædagogerne peger på, at det er en udfordring, at det vigtigste for barnet altid er, at det får sin individuelle træning tilgodeset. I nogle situationer vil det måske være bedst for barnet, at det ikke bliver afbrudt og taget med ud af rummet, hvor en god leg er i gang. ”Måske skal vi nogle gange vente de fem minutter til den gode leg er færdig og bagefter tage til ridning”, foreslår én af pædagogerne.

Dette dilemma er ifølge pædagogerne én af de helt store udfordringer ved implementering af den inkluderende tænkning i specialbørnehaven. Det drejer sig især om, hvorvidt det skønnes, at der er kvalitet nok i børnenes leg sammenlignet med de mere behandlingsorienterede aktiviteter. Om dette siger lederen blandt andet: ”Vi får ikke snakket nok om, hvad der er kvalitet for børnene. Det er som om, at hvis der ikke er en voksen inde og styre det, er kvaliteten ikke høj nok.”

Både pædagoger og leder oplever, at det kan være svært at gøre op med den traditionelle forståelse af pædagogernes rolle - både set ud fra pædagogens eget synspunkt og ud fra omgivelsernes. Tidligere var det behandlerdelen, der fyldte mest i et specialtilbud som dette, og pædagogernes rolle var mere serviceorienteret. I en inkluderende tænkning, hvor deltagelse i fællesskaber er central for forståelsen af udvikling, bliver pædagogernes rolle mere at støtte børnene i fællesskaberne. Den nye forståelse af pædagogens rolle kræver ifølge informanterne for det første et opgør med *én-til-én pædagogikken* (ét barn med én voksen), og for det andet kræver det en mere tydelig italesættelse af pædagogen som den, der primært arbejder for styrkelse af børnenes deltagelse i fællesskaber med henblik på at bidrage til børnenes trivsel og udvikling.

”Der er pludselig ét af de andre børn, der siger, at han gerne vil lege med hende. Det er første gang, hun bliver valgt. Hun løfter begge arme i vejret og jubler”.

Udvikling af den inkluderende pædagogik på Platanhaven er godt på vej. Især arbejdet med en mere bevidst italesættelse og prioritering af børnenes venskaber har allerede efter fire måneder gjort en forskel for nogle børn. Tidligere ville de voksne for eksempel fortælle børnene, hvilken voksen det enkelte barn skulle være sammen med. Nu får børnene lige så ofte at vide, hvilke andre børn, de kan lege med. Dette ændrede fokus på børnenes relationer kan ifølge alle tre informanter allerede ses på børnene. Et eksempel på dette er en pige, som altid har været meget optaget af de voksne. En pædagog fortæller: ”Der er pludselig ét af de andre børn, der siger, at han gerne vil lege med hende. Det er første gang, hun bliver valgt. Hun løfter begge arme i vejret og jubler”. Indtil denne dag var det de voksne, som havde hjulpet hende ind i lege med de andre børn, og det var som regel ikke gået særlig godt. At denne leg med drengen kun varede i få minutter er ligegyldigt, for hun oplevede at blive valgt til.

På Platanhaven er de på trods af disse gode historier godt klar over, at de endnu ikke er i mål, men i samarbejde med terapeuterne er de godt på vej. De vil i den næste periode sætte fokus på udviklingen af den inkluderende



pædagogik i Platanhaven, og skal i samarbejde med alle de ansatte, terapeuter og forældre have fundet en fin balance, hvor der både er plads til fokus på børnenes fællesskaber, børnenes perspektiver, voksnes dagsorden og træning. ”Det er ikke et spørgsmål om enten eller”, siger lederen af Platanhaven. ”Den bedste løsning for alle parter her er at tænke det som ligestillede værdier, som skal gå hånd i hånd.”